

Bruselj, 21. junij 2018
(OR. en)

10306/18

SOC 431
EDUC 264

DOPIS

Pošiljatelj: generalni sekretariat Sveta
Datum: 21. junij 2018
Prejemnik: delegacije

Št. predh. dok.: 9724/18 + COR 1 + COR 2

Zadeva: Integrirane politike razvoja v zgodnjem otroštvu kot orodje za zmanjševanje revščine in spodbujanje socialne vključenosti
– sklepi Sveta

V prilogi vam pošiljamo sklepe Sveta „Integrirane politike razvoja v zgodnjem otroštvu kot orodje za zmanjševanje revščine in spodbujanje socialne vključenosti“, ki jih je Svet sprejel na seji 21. junija 2018.

Integrirane politike razvoja v zgodnjem otroštvu kot orodje za zmanjševanje revščine in spodbujanje socialne vključenosti

sklepi Sveta

OB PRIZNAVANJU, DA:

1. so spodbujanje in varstvo pravic otrok, boj proti revščini in socialni izključenosti otrok ter zagotavljanje enakih možnosti vsem otrokom, ne glede na njihovo socialno, kulturno, etnično ali drugačno ozadje, temeljni cilji Evropske unije. V Listini EU o temeljnih pravicah je določeno, da imajo otroci pravico do takega varstva in nege, ki sta potrebna za njihovo dobrobit, ter da je treba pri vseh ukrepih v zvezi z otroki, pa naj jih sprejmejo javni organi ali zasebne ustanove, najprej upoštevati koristi otroka;
2. so se Evropska unija in njene države članice v okviru strategije Evropa 2020 zavezale zmanjšanju revščine in socialne izključenosti, tudi med otroki. V letu 2016 je bilo tveganju revščine in socialne izključenosti v Uniji še vedno izpostavljenih 24,8 milijona otrok. To ostaja pomembno vprašanje, kajti revščina otrok negativno vpliva ne le na neposredno dobrobit otrok, temveč na družbo v celoti. Za otroke, ki odraščajo v revščini in socialni izključenosti, je manj verjetno, da bodo uspešni v šoli, da bodo dobrega zdravja in da bodo pozneje v življenju uresničili ves svoj potencial. Revščina otrok in socialna izključenost namreč ogrožata otrokov razvoj in mu onemogočata, da bi kar najbolje vnovčil svojo nadarjenost, zaradi česar lahko pristane med pomoči potrebnimi, ki so vse življenje odvisni od podpore;
3. evropski steber socialnih pravic, ki je bil razglašen leta 2017, vsebuje poziv k boju proti revščini z vidika pravic otrok, pri čemer določa načelo, da imajo otroci pravico do varstva pred revščino, da imajo otroci iz prikrajšanih okolij pravico do posebnih ukrepov za izboljšanje njihovih možnosti ter da imajo otroci pravico do cenovno ugodne in kakovostne predšolske vzgoje in varstva;

4. so se Evropska unija in njene države članice z določitvijo „barcelonskih ciljev“ zavezale, da bodo do leta 2010 zagotovile formalno otroško varstvo za vsaj 90 % otrok v Uniji med 3. letom starosti in začetkom obveznega šolanja ter za vsaj 33 % otrok, mlajših od 3 let. Ti cilji so bili vnovič potrjeni v Evropskem paktu za enakost spolov 2011–2020. V strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju je bil poleg tega določen cilj, da bo do leta 2020 v predšolsko vzgojo vključenih vsaj 95 % otrok (med 4. letom starosti in začetkom obveznega šolanja);
5. so zgodnja leta za otrokov razvoj ključnega pomena, kar zadeva oblikovanje njegovega zdravja, učenja, vedenja in socialne vključenosti, in vplivajo na njegovo celotno življenje. V zvezi s tem so politike in storitve razvoja v zgodnjem otroštvu ene od najpomembnejših orodij za preprečevanje in odpravljanje revščine in socialne izključenosti, saj prekinjajo medgeneracijski krog prikrajšanosti in spodbujajo socialno mobilnost;
6. si vse države, ki so ratificirale Konvencijo ZN o otrokovih pravicah, prizadevajo zagotoviti, da noben otrok ne bi bil prikrajšan za svojo pravico do dostopa do osnovnih storitev za zgodnje zdravstveno varstvo, vključno s preventivnim, prehrano in dobrobit, s posebnim poudarkom na pravicah otrok iz prikrajšanih okolij;
7. je zaveza izkoreninjenju revščine, zagotavljanju zdravega življenja, odpravi nasilja in spolnega izkoriščanja, spodbujanju dobrobiti za vse ljudi vseh starosti ter zagotavljanju vključujočega in enakopravnega kakovostnega izobraževanja na vseh ravneh, vključno s predšolsko vzgojo, eden od bistvenih ciljev trajnostnega razvoja do leta 2030;
8. so naložbe v razvoj v zgodnjem otroštvu stroškovno zelo učinkovite, saj preprečujejo prihodnje javne izdatke za odpravo posledic pomanjkanja izobrazbe, znanj in spretnosti ter delovnih mest, ki povzročajo revščino in socialno izključenost.

OB POUDARJANJU, DA:

9. je za boj proti revščini in socialni izključenosti otrok ter za spodbujanje njihove dobrobiti potreben večdimenzionalen in celosten pristop, temelječ na treh glavnih stebrih, tj. dostopu do ustreznih sredstev, dostopu do cenovno ugodnih kakovostnih storitev in pravici otrok do vključenosti, kot je opredeljeno v Priporočilu Komisije 2013/112/EU „Vlaganje v otroke: prekinimo krog prikrajšanosti“;
10. je vlaganje v predšolsko vzgojo in varstvo izjemno pomembno ne le za zmanjšanje neenakosti v mladih letih, temveč tudi za preprečevanje tveganja revščine in izključenosti v odrasli dobi, saj polaga temelje za uspešno vseživljenjsko učenje, socialno vključevanje in zaposljivost. Vključenost v predšolsko vzgojo in varstvo je koristna za vse otroke, zlasti pa je pomembna za otroke iz prikrajšanih okolij, saj je ključna za boljše prilagajanje na šolo in za učenje ter za preprečevanje in odpravljanje neenakosti na podlagi zgodnjega ukrepanja. Za otroke iz manjšinskih skupnosti in iz družin z nizkimi dohodki je pogosto veliko manj verjetno, da bodo obiskovali predšolsko vzgojo in varstvo. Zato je bistvenega pomena, da se otrokom iz prikrajšanih okolij zagotovi enak dostop do kakovostnih univerzalnih storitev;
11. morajo biti ukrepi za razvoj v zgodnjem otroštvu posvečeni otroku ter ciljno usmerjeni na vse vidike otrokovega razvoja in dobrobiti. Potrebne so integrirane in večsektorske politike, da bi podprli rast in zdravje otrok, zagotovili zgodnje odkrivanje težav in zgodnje ukrepanje, vključno z dostopom do univerzalnih preventivnih zdravstvenih storitev in storitev rehabilitacije, zagotovili kakovostne možnosti za zgodnje učenje ter preprečili zapostavljanje, nasilje in druga tveganja. Pri tem sta ključnega pomena dobro usklajevanje in vzajemno delovanje med zdravstvenim, izobraževalnim in socialnim sistemom ter sistemom za zaščito otrok;

12. so celostni in usklajeni pristopi na ravni, na kateri se zagotavljajo storitve razvoja v zgodnjem otroštvu, zlasti na lokalni ravni, bistvenega pomena. Pri tem je ključna razpoložljivost usposobljenih ponudnikov storitev in izvedencev. Naložbe v redno usposabljanje strokovnjakov, tudi zaradi boljšega sodelovanja in partnerstva s starši¹, ter delo z otroki in družinami iz prikrajšanih okolij so koristni ne le za izboljšanje dostopa do storitev, ampak tudi za izboljšanje njihove kakovosti;
13. starši – kot osebe, ki so v prvi vrsti in najprej odgovorne za otrokovo zdravje, dobrobit in razvoj – potrebujejo ustrezno podporo. Promoviranje programov socialnega vključevanja ter udeležbe očetov in mater na trgu dela, zagotavljanje finančne podpore in dostop do storitev so zelo pomembni. Potrebni so pristopi, ki v ospredje postavljajo družino. Dobro zasnovane nacionalne politike za usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja, kot so dopusti, povezani z varstvom in vzgojo otroka, in prožne ureditve dela, so lahko prav tako v podporo udeležbi obeh staršev na trgu dela, hkrati pa lahko spodbujajo pravičnejšo delitev obveznosti varstva in oskrbe med materami in očeti. Razpoložljivost, dostopnost in cenovna ugodnost kakovostnih storitev predšolske vzgoje in varstva staršem olajšuje usklajevanje poklicnih obveznosti ter obveznosti varstva in oskrbe, s čimer jim omogoča, da bodisi ostanejo doma ali se vrnejo k plačani zaposlitvi, kar je v več pogledih pomembno za dobrobit in razvoj otrok;
14. so storitve predšolske vzgoje in varstva ključen element politik razvoja v zgodnjem otroštvu, vendar pa odgovornosti za splošni razvoj otrok v zgodnjem otroštvu nimajo zgolj formalni negovalci in vzgojitelji. Starši morajo biti dobro informirani, imeti ustrezno podporo in usmerjanje, tudi pred vstopom v formalni sistem, kadar ima otrok varstvo na domu. V tej povezavi so dejavnosti obveščanja ključnega pomena, zlasti za najranljivejše skupine. Na otroke iz prikrajšanih okolij posebej pozitivno vplivajo prakse, ki krepijo partnerstvo med starši, ter storitve predšolske vzgoje in varstva;

¹ Vsi odstavki v teh sklepih, ki se nanašajo na starše, veljajo tudi za skrbnike in glavne negovalce.

15. je kombinacija univerzalnih politik, ki spodbujajo dobrobit in razvoj vseh otrok, in ciljno usmerjenih politik, ki so posvečene najranljivejšim družinam, vendar teh ne stigmatizirajo, ključni element v razvoju učinkovitih strategij. Prakse, ki spodbujajo večdisciplinarne pristope, družbeno koristno delo na daljavo, obiski na domu, starševska vzgoja, družinsko svetovanje in usmerjanje, vključenost mediatorjev iz prikrajšanih skupin in skupnosti, zagotavljanje prostega dostopa do storitev ter spodbude za uporabo storitev bi lahko prispevali ne le k vključevanju v predšolsko vzgojo in varstvo, temveč k splošnemu izboljšanju družinske oskrbe ter k dobrobiti in razvoju otrok;
16. sta, ker se invalidni otroci ali otroci s posebnimi potrebami soočajo z več ovirami, bistvenega pomena zgodnje ukrepanje in podpora staršem s storitvami na domu in na ravni skupnosti. Invalidni otroci imajo lahko težave ne le v zvezi z ne vključitvijo v izobraževalni sistem, temveč tudi v zvezi z dostopom do fizičnega okolja, pa tudi s predsodki in stereotipi. Brez pravočasne in ustrezne podpore, zaščite in ukrepov za spodbujanje vključevanja se lahko te težave še poslabšajo in sprožijo doživljenjske posledice v smislu večje revščine in izključenosti tako za starše kot za otroke;
17. je treba otrokom, ki so ločeni od svojih staršev in/ali družin, nuditi enake možnosti za razvoj in učenje. Da bi tem otrokom zagotovili boljše izhodišče v življenju, so nujno potrebni deinstitutionalizacija otroškega varstva, nudenje oskrbe, storitev in pomoči v družini in na ravni skupnosti, vlaganje v preventivo in družinsko podporo ter krepitev sistemov za zaščito otrok;
18. so za organizacijo in vsebino politik razvoja v zgodnjem otroštvu, pa tudi politik in storitev za splošno blaginjo in zaščito otrok, sicer še vedno odgovorne posamezne države članice, vendar lahko sodelovanje prek odprte metode koordinacije prispeva k uresničevanju evropskega stebra socialnih pravic, kar zahteva odločno ukrepanje na evropski, nacionalni, regionalni in lokalni ravni;
19. evropski strukturni in investicijski skladi (skladi ESI), ki se financirajo s sredstvi iz nacionalnih proračunov, pomembno prispevajo k izvajanju reform politike na področju otrok

SVET EVROPSKE UNIJE

KOMISIJO POZIVA, NAJ:

20. se še naprej, tudi po letu 2020, zavzema za pravice otrok in politike, usmerjene na otroke in družino, tako da jih prednostno obravnava, ter podpira države članice pri izvajanju njihovih nacionalnih politik;
21. v skladu z delitvijo pristojnosti, kot je opredeljena v Pogodbah, spodbuja izvajanje načel evropskega stebra socialnih pravic, povezanih z otroki, zlasti glede pravice do varstva pred revščino, pravice otrok iz prikrajšanih okolij do posebnih ukrepov za izboljšanje njihovih možnosti ter pravice do cenovno ugodne in kakovostne predšolske vzgoje in varstva;
22. še naprej spodbuja in krepi dialog med državami članicami, strokovnjaki, socialnimi partnerji in civilno družbo ter olajša vzajemno učenje in izmenjavo dobrih praks na ustreznih področjih. Ta so preprečevanje revščine otrok, politike razvoja v zgodnjem otroštvu, vključno s celostnimi pristopi na različnih področjih politik, kakovostne storitve predšolske vzgoje in varstva, pa tudi vpliv digitalizacije na razvoj v zgodnjem otroštvu;
23. nadaljuje in okrepi analitično delo in spremljanje tem, povezanih z revščino otrok, njihovo dobrobitjo in razvojem, v tesnem sodelovanju z državami članicami;

DRŽAVE ČLANICE ob upoštevanju njihovih specifičnih okoliščin SPODBUJA, NAJ:

24. zagotovijo enakopraven in pravičen dostop do univerzalnih in kakovostnih storitev predšolske vzgoje in varstva za vse otroke, tako da še naprej izboljšujejo:
 - njihovo razpoložljivost, upoštevajoč regionalne razlike in potrebe,

- njihovo dostopnost in cenovno ugodnost z uravnoteženo kombinacijo univerzalnih in ciljno usmerjenih politik, storitev in različnih spodbud, pa tudi ukrepov za premostitev težav in ovir,
 - njihovo inkluzivnost, z vključevanjem otrok, ki prihajajo iz različnih okolij, otrok s posebnimi učnimi potrebami ali invalidnih otrok, pri tem pa se izogibajo segregaciji in spodbujajo njihovo udeležbo ter
 - njihovo kakovost, tako da spodbujajo profesionalizacijo in dobre delovne pogoje zaposlenih v ustanovah za predšolsko vzgojo in varstvo, krepijo razvoj predšolskih učnih načrtov ali pedagoških smernic, ki vsem otrokom omogočajo, da uresničijo ves svoj potencial, zagotavljajo enako obravnavanje in enake možnosti za dečke in deklice, promovirajo spremljanje in ocenjevanje ustanov v najboljšem interesu otroka ter uporabljajo ustrezne strukture upravljanja;
25. uporabljajo otroku posvečene celostne pristope, ciljno usmerjene v vse vidike otrokovega razvoja in dobrobiti, ter še okrepijo usklajevanje in vzajemno delovanje med zdravstvenim, izobraževalnim in socialnim sistemom ter sistemom za zaščito otrok, pa tudi celostno in usklajeno zagotavljanje storitev na lokalni ravni;
 26. še naprej podpirajo starše s spodbujanjem udeležbe na trgu dela ter usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja, pa tudi z zagotavljanjem finančne podpore za družine in dostopa do različnih storitev, vključno z družinskim svetovanjem in pomočjo;
 27. še naprej nudijo večdisciplinarno podporo otrokom in družinam iz prikrajšanih okolij, kot so romski otroci, zakonito prebivajoči otroci iz tretjih držav, invalidni otroci ali otroci s posebnimi potrebami, pa tudi otrokom v nadomestni oskrbi ter otrokom žrtvam nasilja in zlorab;
 28. promovirajo sodelovanje staršev in prakse, s katerimi se vzpostavljajo in poglobljajo partnerstva med starši in službami za predšolsko vzgojo in varstvo, pa tudi prakse, s katerimi se olajšuje pomoč staršem in družinam iz prikrajšanih družin in skupnosti;
 29. še naprej izboljšujejo obstoječe zbiranje in spremljanje podatkov na nacionalni in lokalni ravni o bistvenih kazalnikih razvoja v zgodnjem otroštvu in o zagotavljanju storitev;

30. krepijo vključevanje vseh zadevnih javnih in zasebnih akterjev ter akterjev civilne družbe v oblikovanje, izvajanje, spremljanje in ocenjevanje politik razvoja in dobrobiti v zgodnjem otroštvu, pa tudi njihovo sodelovanje pri tej dejavnosti;
31. smotrneje uporabljajo sredstva iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov (skladi ESI), zlasti Evropskega socialnega sklada (ESS) in Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), odvisno od nacionalnih okoliščin in političnih programov, da bi podprli politike za preprečevanje revščine in socialne izključenosti otrok ter boj proti njima;

ODBOR ZA SOCIALNO ZAŠČITO POZIVA, NAJ:

32. v okviru odprte metode koordinacije za socialno zaščito in socialno vključenost še naprej omogoča in spodbuja zbiranje in izmenjavo idej, znanja, izkušenj in dobrih praks na področju integriranih politik razvoja v zgodnjem otroštvu ter njihovega vpliva na zmanjšanje revščine in socialne izključenosti, tudi s tematskimi pregledi ter s programom medsebojnega pregleda na področju socialne zaščite in socialne vključenosti;
33. še naprej spremlja in zagotavlja ustrezno analizo specifičnih tem, povezanih z revščino otrok, njihovo dobrobitjo in razvojem, tudi v okviru evropskega semestra;
34. še naprej sodeluje z Odborom za zaposlovanje, Odborom za izobraževanje ter drugimi odbori in skupinami na visoki ravni na ravni EU pri temah, ki so v skupni pristojnosti in povezane s spremljanjem socialnega razvoja ter zmanjševanjem revščine in socialne izključenosti.

Referenčni dokumenti

- Listina EU o temeljnih pravicah;
- Evropa 2020 – Strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast;
- Evropski steber socialnih pravic;
- Sklepi Sveta o socialni razsežnosti izobraževanja in usposabljanja, 2010;
- Sklepi Sveta o predšolski vzgoji in varstvu: zagotovimo vsem našim otrokom najboljši izhodiščni položaj za življenje v jutrišnjem svetu, 2011;
- Priporočilo Komisije 2013/112/EU „Vlaganje v otroke: prekinimo krog prikrajšanosti“;
- Sklepi predsedstva, Evropski svet v Barceloni, 15. in 16. marec 2002;
- Evropski pakt za enakost spolov 2011–2020;
- Strateški okvir za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju (ET 2020);
- Resolucija Evropskega parlamenta o zmanjševanju neenakosti s posebnim poudarkom na revščini otrok, 2015;
- Sklepi Sveta o okviru EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020, 2011;
- Sklepi Sveta o pospešitvi procesa vključevanja Romov, 2016;
- Konvencija ZN o otrokovih pravicah;
- Konvencija ZN o pravicah invalidov;
- Cilji ZN za trajnostni razvoj do leta 2030;
- Sporočilo Komisije o novih ukrepih za trajnostno prihodnost Evrope: Evropsko ukrepanje za trajnost, 2016;
- „Tackling social and cultural inequalities through early childhood education and care in Europe“ (Spopadanje z družbeno in kulturno neenakostjo prek predšolske vzgoje in varstva v Evropi), Eurydice, 2009;
- Predlog za ključna načela okvira kakovosti za predšolsko vzgojo in varstvo, poročilo delovne skupine za predšolsko vzgojo in varstvo pod okriljem Evropske komisije.